

XXV. Kütüphane Haftası Açılış Töreni Konuşması

Doç. Dr. Necmeddin Sefercioğlu

Kütüphane Haftası'nın bu açılışında da sizlere hitap etmek, bu önemli olayın sevincini sizlerle paylaşmak bana ayrı bir mutluluk veriyor. Açılışın 25'inci Haftamızda oluşu mutluluğumu daha da artırıyor. Demek ki, bu kültür hareketi başlayalı çeyrek yüzyıl olmuş. Temsil şerefini taşıdığım Türk Kütüphaneciler Derneği, Kütüphane Haftası'nın başlatıcısı olmanın gururunu bu yıl daha çok duymaktadır ve bu gururu daima da yaşayacaktır.

Mahalli seçimlerden bir gün sonra başlıyor olması ve Kütüphane Haftası'nı düzenleme sorumluluğu paylaştığımız Bakanlıktaki bünye değişikliğinin bu günlere rastlaması yüzünden 25'nci Hafta kutlamalarının özlediğimiz görken ve canlılık olmamasına, kuşkusuz, üzülüyoruz. Ama, Kültür Bakanlığımızın yedi yıl süren zoraki bir birleştirmeden sonra Turizm Bakanlığından ayrılmış bulunmasının verdiği memnuniyet bu üzüntümüzü hafifletmektedir. Düzeltilemeyen yanlışlığın kültür hizmetlerindeki kayıpları kısa zamanda telâfi etmesini diliyoruz.

Bağımsızlığına yeniden kavuşan Kültür Bakanlığı'nın kütüphanelerimiz ve kütüphaneciliğimiz bakımından eğilmesi gereken meseleler de var. Kütüphanelerin üniversite, okul veya kurum kütüphaneleri türündekiler Bakanlığa bağlı olmasalar bile, Kültür Bakanlığının, teşkilâtının en büyük ve yaygın bölümünü kütüphanelerin oluşturması sebebiyle, bütün kütüphanelerin ve kütüphanecilerin meseleleriyle ilgilenmek, kütüphane politikalarının oluşturulmasından sorumlu bulunmak zorundadır. Yeni yapıyla Bakanlığın, bu konuya daha dikkatle eğilmesini beklemek hakkımızdır. Söz gelişi, Kültür Bakanlığında Millî Kütüphane ile halk kütüphanelerinin 'kütüphaneci' kadrolarında çalışan meslek öğrenimi görmüş kütüphaneciler 500—500 puanlı yan ödeme imkânından yararlanırken, öteki resmi kurumlarda, hattâ bu Bakanlığın başka birimlerinde aynı kadrolarla çalışan ve, tabii, aynı işi gören meslektaşları yalnızca 425 yan ödeme puanından yararlanabilmektedir. Bu çelişkili ve adaletsiz durumun giderilmesi gerekir. Bu meselenin çözümlenmesi girişimleri ise, kuşkusuz, Kültür Bakanlığına düşecektir.

Kültür Bakanlığı bünyesinde yapılan değişikliğin, bu Bakanlığa bağlı andığımız türdeki kütüphaneler ile onlara bağlı birimlerin hizmetlerine de olumlu etkileri olacağını umuyoruz. Millî Kütüphaneyi türünün dışında hizmete zorlayan, onu kapılarını araştırmacı olmayanlara da 24 saat açtırarak asıl işlevlerini yapmaktan ahkoyan, yönetim ve hizmet yerlerinde kütüphanecileri ikinci plana iten; halk kütüphanelerini dermesinin tamenasını mikrofişlerin oluşturduğu 'mikrofiş birimi'ne dönüştürerek bu tür kütüphanelerde sağlanan olumlu gelişmeleri gölgelemeğe yönelik girişim ve uygulamaların da son bulacağı umudundayız. Temennimiz, yeni oluşumu içinde Kültür Bakanlığının kütüphane

politikasının belirlenmesinde, kütüphane hizmetlerinin planlanmasında uzmanlığa ve ilgili mesleki kuruluşlarla istişareye önem ve değer veren, başlatmak istediği yeni hizmetler için kullanıcı istekleri araştırması yapmayı ön planda tutan bir anlayışı benimsemiştir.

Milli Kütüphane'nin, gerekli cihaz ve donanımları bir an önce tamamlanarak, ülkemizin 'milli bilgilendirme merkezi' işlevini kazanması yolundaki çalışmalar bir an önce sonuçlandırılmalı; buna bağlı olarak yurt çapında bir kütüphane ve bilgilendirme ağının kurulması gerçekleştirilmelidir.

Son yıllarda halk kütüphanelerimizin gerek sayı gerekse bunlara sağlanan imkânlar bakımından büyük gelişmeler gösterdikleri kesindir. Ancak yapılanların yeterli olmadığı, kütüphane hizmetlerinin yurt alanına henüz beklenen ölçüde yayılmadığı, bu kütüphanelerimizin çoğunda uzman personel, yapı, derme ve donanım sıkıntısı çekildiği, verilen ödeneklerin cari hizmetlerin görülmesine yetmediği de açıktır. Bazı halk kütüphanesi binalarında bir bölümün hizmet dışı amaçlarla kullanılması da çözümlenmesi gereken bir meseledir. Söz gelişi, daha önce Milli Kütüphane'ce kullanılırken şimdi İI (Adana Ötügen) Halk Kütüphanesine ait olan yapının bir bölümü Bakanlık kreşine ayrılmıştır. Buna karşılık, kütüphanenin, hepsi de derleme nüshası olan gazete ve dergilerinin önemli bir bölümü, konulacakları ve hizmete sunulacakları yer bulunmadığından, Konya'daki bir depoda tutulmaktadır. Kreşe verilen bina, Milli Kütüphane'nin Süreli Yayınlar binası idi. Yani İI Halk Kütüphanesi varlık içinde yokluk çeken bir durumda bulunmakta, süreli yayın dermesi ise Konya'da taşlaşmağa terk edilmiş olmaktadır. Özet olarak belirtmek gerekirse, halk kütüphanelerimizin çözümlenmesi gereken daha pek çok meselesi vardır. Bir yandan onların sayısını artırıp hizmetlerini halkın ayağına götürmeğe çalışırken, bir yandan da eksiklerini gidermek ve onları çağımızın en ileri teknolojisinden yararlanır duruma getirmek zorundayız.

Sayılarının 4913'e ulaştığımızı öğrendiğimiz okul kütüphanelerinin sahipsiz, himayesiz olma durumu sürmektedir. İI ve ilçelerdeki Milli Eğitim Müdürlüklerinde o müdürlüğün sorumluluk alanındaki okul kütüphanelerine kılavuzluk etmekten sorumlu bürolar kurulup okul kütüphanelerinin buralarda görevlendirilecek meslek eğitimi görmüş kütüphanecilerin gözetim ve denetimine verilmesi sağlanmadıkça bu tür kütüphanelerimizin bir gelişme ve varlık göstermesi beklenemez. Okul yöneticilerinin okul kütüphaneleri konusunda yönlendirme kurslarına tabi tutulması ve kütüphane sorumlularına yönetim kadrosunda yer verilmesi çözüm için başka bir çare olabilir. Hak kütüphanelerimizi okul kütüphanelerinin işlevini üstlenmekten kurtarmak istiyorsak okul kütüphanelerimizin bu önemli sorununa eğilmek zorundayız. Burada, okul kütüphanesi dermelerinin gelişmesini önleyen bir yasal olgudan da söz etmeliyiz. Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 55'nci maddesi Milli Eğitim Bakanlığının Talim—Terbiye Başkanlığınca incelettirilip tavsiye edilmemiş özel kuruluş ve kişilere ait yayınların okullarda kullanılmayacağı hükmünü getirmektedir. Bu açıkça, böyle yayınların okul kütüphanelerine alnamayacağı anlamına gelir. Çünkü, inceletme için Bakanlığın öngördüğü oldukça yüksek ücreti öde-

meyi göze almayan yayıncı ve kişilerin yayınları, ne denli değerli ve eğitim—öğretim için ne kadar yararlı olursa olsunlar, okul kütüphanesine giremeyecek demektir. Böylece, her gün gazetelerde gördüğümüz, radyo ve televizyonlardan dinlediğimiz okul kütüphanelerine yardım yapılması çağrıları yankısız kaldığı gibi, bunlara uyarak kitap yardımında bulunanların iyi niyetleri de boşa gidecektir. Bu kanun hükmünün, bir dönemde okullarımızın maruz kaldığı zor durumların zaruri bir sonucu olduğunu kabul etmekle birlikte, okul kütüphanelerimizin gelişmesine önemli bir engel oluşturduğunu belirtmeliyiz. Demokratik de olmayan bu hükmün kaldırılması gerektiğini ilgililere hatırlatmak isteriz.

Üniversite kütüphanelerimizde Yükseköğretim Kanunundaki boşlukların sıkıntısını çekmektedir. O yüzden üniversitelerin Kütüphane ve Dokümantasyon Dairesi başkanlıkları ile bu üniversitelerin fakülte ve benzeri birimlerindeki kütüphaneler arasında bir organik bağ, hattâ işbirliği kurulması mümkün olamıyor. Bu yüzden, özellikle da nık yerleşimli üniversitelerimizde, fakülte ve benzeri birim kütüphanelerinin dermelerini geliştirme imkânı hemen hemen ortadan kalkmıştır. Bu kütüphaneler birer 'canlı organizma' olma niteliğini yitirmektedirler. Yeni yayınları en çok izleme durumunda olan bu kütüphanelerin dermesine yıllardır hiç yayın giremiyor olmasının yarattığı vahim durumu kelimelerle anlatmak mümkün değildir. Yine, uzmanlığa en çok önem verilmesi tabii sayılmak gereken üniversitelerimizde, uzmanlık gerektiren kütüphane hizmetlerinin meslek eğitimi görmemiş olanlara verilmesi uygulamasına sık sık rastlanması da düşündürücüdür. Kütüphanenin ve kütüphanecinin ciddiye alınmadığı üniversitelerdeki bilimsel çalışmaların ciddiliğinden kuşku duyulmalıdır. İlgilileri bu konuda da uyarmak, Yükseköğretim Kanununda yapılacak bir değişiklik sırasında üniversite kütüphanelerinin durumunu iyileştirici, onları üniversite bünyesindeki gerçek yerlerine yerleştirici düzenlemelerin yapılması gerektiğini hatırlatmak istiyoruz.

Resmi ve özel kurum kütüphanelerinde tümüyle sahipsiz, himayesiz, hattâ yersiz—yurtsuz durumda olduklarını belirtelim. Bu kurumlarda kütüphane, sadece bulunması gerekir diye oluşturulmuş, işlerliği olmayan, hizmet üretme ve sunma imkânlarından yoksun, daha da garibi kendisinden hizmet beklenmeyen birim durumundadır. Gelişmesi de ona göredir. Bunların ele alınıp hizmet üretebilir bir duruma getirilmeleri, bünyesinde buldukları kurumların çalışmasına katkıda bulunmalarını sağlayabilir.

Halk kütüphanelerinin depolarında veya dolap köşelerinde saklanmağa çalışılan ve sayıları ancak onlarla, yüzlerle ve nadiren de binlerle ifade edilebilen küçük yazma eser dermelerinin, okuyucu bulabilecekleri, bakımlarının ve bibliyografik işlemlerinin sağlıklı bir biçimde yapılabileceği yazma merkezlerinde toplanması gerektiğini ilgililere bir kez daha hatırlatmak istiyoruz. Yazsını okuyabilen bulunmadığı için değeri anlaşılamayan, bu yüzden bir köşeye atılmış kalan bu eserler, yaşlarının öngördüğü bakım ve ihtimamdan yoksun durumda, ilgimizi beklemektedirler. Onların, kendilerini anlayacak, kendilerinden yararlanma imkânlarını hazırlayacak, bakımlarını ihmal etmeyecek 'yazma huzur evleri'ne ihtiyacı vardır. Konya Yazmalar Merkezi ile başlatılan bu yöndeki çalışmaların, yeni merkezlerle sürdürülmesini diliyoruz.

Başbakanlığa bağlı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün Ankara'daki sitesi, 29 Ekim 1988'de, sayın Başbakanımız tarafından hizmete açıldı. Bunu arşivciliğimiz bakımından önemli bir adım olarak değerlendiriyoruz. Ülkemiz çağdaş arşivcilik yönünden değerli bir eser kazanmıştır. Umarız bu adım, bir bölümü İstanbul'da bulunan arşivlerin Ankara'da bir araya getirilmesi ile tamamlanır.

Vaktinizi haylice alarak, fakat ancak ana çizgileri belirtmeğe çalıştığım bazı meselelerimizin, bundan otuz yıl önce, Ankara Üniversite DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nün o zamanki başkanı, Prof. Dr. Carl M. White'in şu sözleri göz önünde tutularak çözümlenmesi gerektiğine inanıyoruz: "Kütüphanecilik zekâ ürünü güçlerin bir araya gelmiş gücü ile ilgilidir. İçinde bulunduğumuz medeniyet ise bu güce atardamarların kalp atışına muhtaç oldukları derecede ihtiyaç duymaktadır."

Konuşmamı, 1989 yılının Türk Kütüphaneciler Derneği'nin kuruluşunun 40'nci yıldönümüne rastladığını hatırlatarak belirtmek isterim. Bu mutlu yıldönümünü Kasım ayında birlikte kutlamak dileğimizi de bilginize sunmalyım.

XXV. Kütüphane Haftası dolayısıyla 27 Mart 1989 Pazartesi günü yapılan Anıt—Kabir ziyaretinde Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Aytuğ İz'at'ın Anıt—Kabir Defterine yazdıkları:

AZIZ ATA'MIZ

Yüce Milletimizi kendi kaderine hakim kıldığı tarihten beri, devletimiz sıhhati ise Cumhuriyetimizin bir "Bilgi Cumhuriyeti" olmasıyla mümkündür. Bilgi, özveri, inanç ve sevgiyle yoğrulmuş Türk insanı yüce emanetini ilelebet koruyacak ve geliştirecektir.

XXV inci kütüphane haftasında Türk kütüphanecileri bilgi Cumhuriyetinin neferleri olarak dünyanın her köşesinden elde edilen bilgiyi Türk insanının hizmetine sunmaya çalışmaktadır, Türk kütüphanecileri, manevi önderliğinde bilgi üreten nesiller yetiştirmeye devam etmektedir, edecektir.

Huzur içinde uyu.